

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 173/2012-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júla 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o prijatej sťažnosti U., Ž., zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. M. P., advokátka, s. r. o., Ž., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ing. J. L., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 41/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo U. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 41/2008 p o r u š e n é b o l i .

2. U. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Žilina je p o v i n n ý uhradiť U. trovy konania v sume 323,50 € (slovom tristodvadsaťtri eur a päťdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária JUDr. M. P., advokátka, s. r. o., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 173/2012-9 z 18. apríla 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť U., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietalo porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 41/2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ v právnej veci, ktorej predmetom je žaloba o zaplatenie nájomného v sume 55 500,80 Sk (1 842,29 €) a vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 58 311 Sk (1 935,57 €), je v procesnom postavení žalovaného.

Ústavný súd 18. mája 2012 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k vecnej stránke prijatej sťažnosti a zaslanie relevantného súdneho spisu.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 11. júna 2012. V jeho prílohe predseda okresného súdu predložil súdny spis a vyjadrenie zákonného sudcu. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bola aj podrobná chronológia úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

1. Dňa 17. októbra 2007 doručil navrhovateľ okresnému súdu žalobu o zaplatenie nájomného a vydanie bezdôvodného obohatenia proti žalovanému (sťažovateľovi); vec bola zapísaná do registra Ro pod sp. zn. 6 Ro 181/07 a následne bola 8. februára 2008 prevedená do registra C pod sp. zn. 6 C 41/2008 a pridelená na vybavenie sudcovi Mgr. A. K.

2. Okresný súd uznesením z 11. marca 2008 uložil žalovanému povinnosť vyjadriť sa k podanej žalobe; vyjadrenie žalovaného bolo okresnému súdu doručené 28. marca 2008.

3. Dňa 29. januára 2010 sa uskutočnilo pojednávanie bez prítomnosti navrhovateľa a bolo odročené na 19. marec 2010 pre účely výsluchu neprítomného navrhovateľa a vyžiadania správ z katastra nehnuteľností.

4. Dňa 19. marca 2010 sa uskutočnilo pojednávanie za účasti účastníkov konania a ich právnych zástupcov a bolo odročené na neurčito na účely vykonania ďalšieho dokazovania.

5. Dňa 11. októbra 2011 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 25. november 2011 na účely vykonania ďalšieho dokazovania.

6. Dňa 25. novembra 2011 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 10. február 2012 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

7. Dňa 10. februára 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 3. apríl 2012 na účely vykonania ďalšieho dokazovania.

8. Dňa 3. apríla 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 29. máj 2012 z dôvodu oboznámenia sa s ďalšími navrhovanými dôkazmi.

9. Dňa 29. mája 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 7. september 2012 na účely výsluchu navrhovaného svedka.

K rovnakým skutkovým zisteniam dospel aj ústavný súd preskúmaním zapožičaného spisu okresného súdu.

Z vyjadrenia zákonného sudcu v napadnutom konaní vyplynulo, že v období od 11. októbra 2011 do 7. septembra 2012 bolo nariadených šesť pojednávaní a tieto „boli

odročované z toho dôvodu, že navrhovateľ na každom pojednávaní produkoval nové návrhy na dokazovanie“.

V závere svojho vyjadrenia predseda okresného súdu vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Právny zástupca sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným 20. júna 2012, v ktorom uviedol, že *„sudcovi bol spis predložený 2.4.2008, pričom pojednávanie bolo nariadené až na deň 29.1.2010, teda po uplynutí 2 rokov. Rovnako v období od 19.3.2010 do 11.10.2011 súd opäť vo veci nekonal.“*. V podaní ďalej právny zástupca sťažovateľa poukázal aj na viaceré ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), konkrétne na § 79 ods. 1 OSP, ktoré upravuje povinnosti navrhovateľa okrem iného aj označiť dôkazy, na § 120 ods. 1 OSP, v zmysle ktorého súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Právny zástupca sťažovateľa v závere svojho vyjadrenia súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 41/2008.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd vo vzťahu k posudzovanému súdnému konaniu z obsahu spisu a vyjadrení sťažovateľa a okresného súdu a nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej či skutkovej zložitosti veci, ktorá by mohla spôsobiť predĺženie namietaného konania.

2. V súvislosti s hodnotením správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ reagoval na výzvy okresného súdu včas a poskytoval okresnému súdu požadovanú súčinnosť.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu. Vychádzajúc zo spisu sp. zn. 6 C 41/2008 ústavný súd zistil, že okresný súd bol bez ospravedlniteľného dôvodu nečinný v obdobiach od 11. marca 2008, keď uznesením uložil sťažovateľovi povinnosť vyjadriť sa k žalobe (vyjadrenie bolo zaslané už 28. marca 2008), do 10. decembra 2009, keď nariadil vo veci prvé pojednávanie, a následne v období od pojednávania uskutočneného 19. marca 2010, resp. výziev na predloženie listinných dôkazov zo 7. apríla 2010, do pojednávania konaného 11. októbra 2011, hoci požadované listinné dôkazy mu boli doručené už v priebehu apríla 2010. Napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti trvalo viac ako päť rokov a nebolo ešte právoplatne skončené.

V nadväznosti na obranu okresného súdu, resp. zákonného sudcu poukazujúceho na neprimerané množstvo vecí, ktoré mu boli pridelené, ústavný súd v nadväznosti na svoju doterajšiu judikatúru (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03) konštatoval, že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musia zabezpečiť súdne konania, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Pokiaľ ide o vyjadrenie zákonného sudcu v napadnutej veci, že nariadené pojednávania „boli odročované z toho dôvodu, že navrhovateľ na každom pojednávaní produkoval nové návrhy na dokazovanie“, tak v tejto súvislosti ústavný súd poukazuje okrem na už citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku aj na ustanovenie § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého súd pojednávanie pripraví tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jednom pojednávaní. Z chronológie úkonov okresného súdu a účastníkov konania však vyplýva, že v napadnutom konaní bolo nariadených celkom osem pojednávanií (okresný súd nariadil termín pojednávania vo veci na 7. september 2012, pozn.), čo naznačuje, že okresný súd postupoval v konaní nesústredene a neefektívne, nerešpektoval citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, a tým ani označené práva sťažovateľa, v dôsledku čoho ani po viac ako piatich rokoch nie je ukončený ani len proces dokazovania.

Navyše, pozornosti ústavného súdu neušlo, že ústavný súd v napadnutom konaní už vyslovil porušenie základného práva iného účastníka napadnutého konania zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru konkrétne nálezom sp. zn. IV. ÚS 360/2011 z 18. apríla 2012, ktorým zároveň prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 41/2008 konal bez zbytočných priet'ahov.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že neodôvodnenou nečinnosťou a nesústredeným postupom okresného súdu došlo v namietanom konaní k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže ústavný súd v náleze sp. zn. IV. ÚS 360/2011 z 18. apríla 2012 prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní postupoval bez zbytočných priet'ahov, nebolo už potrebné, navyše v tak krátkom časovom odstupe, rovnaký príkaz okresnému súdu ukladať.

III.

V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva alebo slobody boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

S'ťažovateľ v s'ťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktoré odôvodnil intenzitou zásahov do jeho práv, ako aj dĺžkou ich trvania.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť a tiež neefektívny postup, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde

a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca s'ťažovateľa si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 323,50 €.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2011 v sume 763 €. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie s'ťažnosti) po 127,16 €. Ďalej má právny zástupca s'ťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,63 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Právny zástupca je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal s'ťažovateľovi, spolu takto činí sumu 323,50 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2012